

Любченко А. В.

Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДОКТРИНИ «М'ЯКОЇ СИЛИ» В МІЖНАРОДНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

У статті, за допомогою системно-цільового аналізу виявлено і проаналізовано доктринальні підходи та державно-управлінські засади модернізації міжнародної інформаційної політики України.

У статті доведено, що доктринальні засади «м'якої сили по-українськи» в міжнародній інформаційній політиці мають формуватися на основі захисту своїх національних інтересів, формування позитивного іміджу України у світі, донесення оперативної, достовірної і об'єктивної інформації про події в Україні до міжнародної спільноти; зміцнення інформаційних зв'язків з українською діаспорою, сприяння збереженню її етнокультурної ідентичності; створення з урахуванням норм міжнародного права системи і механізмів захисту від негативних зовнішніх інформаційно-психологічних впливів, передусім пропаганди; розбудова системи іномовлення України та забезпечення наявності іномовного українського каналу в кабельних мережах та у супутниковому мовленні за межами України.

Окремої уваги, в контексті формування позитивного іміджу, заслуговує пропаганда економічної та інвестиційної, культурної й туристичної, наукової й освітньої привабливості України.

Ключові слова: механізми державного управління, міжнародна інформаційна політика, позитивний імідж держави, доктрина «м'яка сила», народна дипломатія, електронна дипломатія, культурна дипломатія, економічна дипломатія.

Постановка проблеми. В сучасній міжнародній інформаційній політиці (МІП) України, спостерігаються дві досить чіткі лінії – це, з одного боку, традиційне просування позитивного іміджу України в світі, спираючись на принцип «м'якої сили», з іншого боку, забезпечення інформаційної безпеки України та активний опір засобам гібридної й інформаційної війни в умовах вкрай обмежених ресурсів держави. Дослідженню цієї актуальної проблеми у формуванні доктринальних засад МІП присвячена ця стаття.

Аналіз публічно-управлінського впливу на МІП держави ґрунтується на застосуванні системно-цільового аналізу, який означає необхідність наукового визначення мети, цілей і підцілей системи, їх взаємних зв'язків між собою, що дозволяє визначити особливості впровадження доктринальних засад МІП України. Системний підхід, надав в свій час, можливість звільнитися від механічного детермінізму в державно – управлінських концептах. Глобалізаційні виклики, зокрема, вимоги громадянського суспільства, євроінтеграційні наміри держави, формують попит на формування доктрини міжнародної інформаційної політики на засадах результативності, ефективності

і справедливості в умовах прозорості процедур підготовки відповідних рішень.

Застосування системного підходів дозволило, на підставі емпірично підтверджених результатів дослідження, розробити, науково обґрунтувати і внести практичні рекомендації щодо удосконалення міжнародної інформаційної політики України в умовах цифрової трансформації та протидії інформаційній агресії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Модернізація доктринальних засад МІП України та формування державно-управлінських механізмів її реалізації, пов'язані з аналізом таких складних сфер, як зовнішня політика, міжнародне право і міжнародні відносини. Тому, аналізу доктрини МІП, ролі інформаційно-комунікаційних технологій, присвячено багато праць саме в цих сферах наукового пізнання. Так званий «Культурний поворот» у формі порівняльної науки про цивілізації й історія, заснований на класичній теорії культури, був започаткована ще А. Тойнбі [5] і продовжений у постмодерністський спосіб М. Фуко [7] й А. Гідденсом [2] з дискусією між модерністами та постмодерністами. На думку авторів, зміна парадигм міжнародні відносини

є наслідком, насамперед, появи нових інформаційно-комунікаційних технологій.

Фундаментальною працею серед сучасних вітчизняних наукових досліджень проблеми глобальних трансформацій, результатом комплексного осмислення їх генезису, цивілізаційної структури світу в площинах світ-системного та регіонально-цивілізаційного аналізу, глибинних перетворень, що нині мають місце в цивілізаціях Заходу і Сходу, є трьохтомна колективна монографія «Цивілізаційна структура сучасного світу» [6]. Свій підхід до міжнародній інформаційної політики, як автономному феномену буття людства, якому до певної міри притаманний фактор непередбачуваності, у своєму дослідженні «Міжнародна інформація у професійній діяльності» окреслив В. Калуга [3].

У монографії О. Андрєєвої «Україна у міжнародних рейтингах (2020–2023)» [1] проаналізовано понад 30 міжнародних рейтингів у десяти сферах життєдіяльності суспільства, досліджено місце України в міжнародному співтоваристві. Це фактологічне дослідження впливових міжнародних рейтингів за сферами життєзабезпечення української держави, яке дає змогу проаналізувати місце України в глобальній системі міжнародного співтовариства та визначити слабкі та уразливі сфери, що потребують негайного втручання на рівні державних інституцій для вдосконалення ситуації. Імідж держави відіграє одну з ключових ролей в сучасних реаліях.

Останнім часом, дослідження та публікації за темою цифрової трансформації суспільства вказують на зростаючу увагу держав і міжнародних організацій до цифрових ініціатив та їх впливу на інформаційну політику. Дослідження зосереджуються на різноманітних аспектах стратегії міжнародної інформаційної політики, включаючи розробку правових рамок, інфраструктурних інвестицій, кібербезпеки та громадської участі (А. Магеррамов, Ю. Кальниш, Л. Стороженко і В. Власенко, М. Хаустова та ін.).

В той же час, дослідники з проблем державного управління, публічної політики та соціологи, ще не знайшли себе в цій важливій для країни проблематики, а саме – державно-управлінського впливу на становлення та розвиток МПП України.

Постановка завдання. Мета та цілі статті – виявити і проаналізувати державно-управлінські засади модернізації МПП України на основі розвитку доктрини «м'якої сили», яка має формуватися на основі захисту своїх національних інтересів, формування позитивного іміджу України у світі,

адаптування інформаційної політики до нових реалій.

Виклад основного матеріалу. В попередній статті «Механізми «м'якої сили» в сучасній міжнародній інформаційній політиці:реалії та перспективи», автори особливу увагу приділили аналізу потенційних можливостей застосування механізмів МС, в контексті міжнародної державної інформаційної політики та найближчої часової перспективи [4]. Швидкий розвиток цифрових технологій змінює спосіб комунікації, отримання та поширення інформації. У контексті цифрової трансформації необхідно адаптувати інформаційну політику до нових реалій, використовуючи можливості сучасних технологій для підвищення ефективності державного управління та комунікацій.

Глобалізація створила нові виклики для національної інформаційної політики. Україна повинна інтегруватися в міжнародні інформаційні структури та співпрацювати з іншими країнами та організаціями для спільної протидії глобальним загрозам. Це вимагає розробки стратегій, що враховують міжнародні тенденції та стандарти. Підвищення інформаційної грамотності населення є важливим в умовах зростання потоку інформації та поширення фейкових новин. Інформоване суспільство може критично оцінювати інформацію, що надходить, і таким чином зменшувати вплив дезінформації. Зміни в інформаційному середовищі вимагають постійного оновлення законодавчої та нормативно-правової бази. Постійний моніторинг інформаційного простору допомагає виявляти прогалини в чинному законодавстві та розробляти рекомендації щодо його вдосконалення для забезпечення більш ефективної інформаційної політики.

Україна прагне зміцнити свої позиції на міжнародній арені, а інформаційна політика відіграє вирішальну роль у формуванні позитивного іміджу держави. Ефективна інформаційна політика сприятиме розвитку міжнародного співробітництва та підвищенню авторитету України у світі.

Позитивний імідж України в світі має проявлятися у її позиціонуванні як демократичної, правової, соціальної, миролубної, національної держави, яка сповідує та підтримує сучасні європейські і загальнолюдські цінності й впевнено розвивається в геополітичному та світовому економічному просторі.

Позитивний імідж також передбачає переконання світової спільноти і країн-партнерів в надійності й прозорості, відкритості Української

держави, привабливість України як стабільного партнера у взаємовигідній співпраці в усіх сферах цивілізаційного розвитку, ширості й і повазі українського народу до інших націй на основі права кожної нації на збереження та розвиток власної самоідентифікації й самобутності.

Як вже наголошувалося у попередній статті, дипломатія МС стратегічно використовує культурний, економічний та ідеологічний вплив країни для просування її інтересів і цінностей у всьому світі [4, с. 34].

Окремої уваги, в контексті формування позитивного іміджу, заслуговує пропаганда економічної та інвестиційної, культурної й туристичної, наукової привабливості України. Враховуючи, на жаль, не значну поширеність у світовій комунікації української мови, в сучасних реаліях, вона не може бути взята за основу комунікаційного діалогу МПП в міжнародному інформаційному просторі та успішно використати успішний досвід на кшталт Британської ради, Інституту Конфуція чи Інституту Гете. Але, подальша інституціоналізація Українського дому, як широї, гостинної установи, призначеної не лише для потреб українців за кордоном, все більше надає можливостей для всіх охочих долучитися до української культури.

Недостатньо залученим до формування позитивного іміджу України лишається численна українська діаспора, що розповсюджена практично на всіх континентах земної кулі. Особливої актуальності питання співпраці України зі своєю діаспорою набуває в обставинах масової еміграції українців, як наслідок широкомасштабної агресії РФ. Тут, для Української держави надзвичайно важливо зберігати, підтримувати й поширювати активні позитивні контакти з вимушеними емігрантами. Проводити серед них патріотично-виховну та роз'яснювальну роботу щодо їх ролі в підтримці позитивного іміджу України в країнах тимчасового перебування, беручи до уваги, що не всі тимчасові мігранти швидко повертатимуться на Батьківщину навіть після завершення війни. Тут необхідно взяти до уваги, і донести цей наратив, до кожного громадянина, що, перебуваючи за кордоном, він, навіть як приватна особа, представляє свою країну – по суті, є частиною її іміджу в очах громадян країни тимчасового перебування.

Для формування свого позитивного іміджу в сучасному світі демократична країна не має іншого доктринального інформаційного механізму, ніж політика «м'якої сили» (МС). МС має потужний потенціал створення сприятливого середовища для дипломатичних відносин шляхом

зміцнення взаєморозуміння, налагодження мереж контактів і отримання суспільної підтримки для міжнародних ініціатив. Політика МС стратегічно використовує культурний, економічний та ідеологічний вплив країни для просування її інтересів і цінностей у всьому світі. МС спрямована на створення доброї волі шляхом переконання, залучення та співпраці. Здійснення МС включає: просування культурних продуктів країни; підтримка програм освітнього й наукового обміну; відстоювання демократичних цінностей і прав людини; гуманітарну допомогу тощо. Завдяки цим зусиллям МС країна може зміцнити доброзичливість і довіру з іншими країнами, націями і народами, збільшивши свій авторитет і вплив у міжнародному співтоваристві.

Однак, здійснений в дослідженні аналіз застосування політики МС провідними країнами світу, зокрема, показує, що цей механізм є дійсно результативним за умови інвестування дуже значних ресурсів, які України наразі не має можливості залучити. Тому традиційні інструменти МС доцільно модернізувати, створивши більш ощадливий, але не менш ефективний механізм, так би мовити – **«М'ЯКА СИЛА по-українськи»**.

Основою такого механізму може стати доктрина повної інформаційної відкритості. Що означає – якщо держава наразі не має достатнього ресурсного потенціалу для активного просування в міжнародному інформаційному просторі, то вона має принаймні забезпечити максимально можливий доступ зарубіжним медіа-інформаційним спільнотам, громадським й бізнесовим організаціям та іншим особам, включаючи кожного зацікавленого в інформації про Україну громадянина.

Публічна інформація має бути відкритою за замовчуванням і доступною. Що передбачає необхідність сприяння глобальному інформаційному розвитку та впровадженню політики та стандартів створення, використання, обміну та гармонізації публічних даних і широкого залучення ресурсів. Разом з тим, особисті дані громадян і комерційна інформація бізнесових організацій можуть бути розблоковані лише тоді, коли існує впевненість і гарантії того, що відкриті дані не порушать право громадян на конфіденційність й право бізнесу на комерційну таємницю. Отже, громадяни, їх об'єднання й комерційні організації отримують право впливати на збір та використання власних даних або даних, що генеруються в результаті їхньої взаємодії з державними установами. Тому важливо забезпечити постійний діалог і кон-

сультатції з надавачами й користувачами даних, включаючи громадян, організації громадянського суспільства та ринкової економіки, аналогічні зарубіжні суб'єкти, щоб визначити, пріоритети та обмеження для оприлюднення інформації.

Публічна інформація про Україну не повинна обмежуватися лише даними, що генеруються національними, регіональними та локальними органами влади й місцевого самоврядування, а й включає дані згенеровані офіційними міжнародними організаціями та зовнішніми неурядовими організаціями а також державними органами зарубіжних країн.

З іншого боку, державні органи повинні надавати чіткі й аргументовані обґрунтування того, чому певні офіційні дані не можуть бути оприлюднені.

Культура інформаційної відкритості забезпечується не лише за допомогою законодавчих та політичних заходів, але й за допомогою навчальних та інформаційних програм, інструментів, рекомендацій та комунікаційних стратегій, розроблених для того, щоб представники держави, громадянського суспільства та ринкової економіки були обізнані й переконані у перевагах надання відкритих даних та використання публічної інформації.

Дані публічної інформації мають бути повними, вичерпними, точними та якісними. Користувачам публічної інформації має бути забезпечена можливість надавати додаткові запити для уточнення й поглиблення публічної інформації а також висловлювати свої критичні відгуки, зауваження й пропозиції, як щодо змісту, так і форм публікації/надання інформації.

З метою своєчасного оновлення публічної інформації доцільно застосовувати послідовні практики управління життєвим циклом інформації та забезпечувати збереження, архівування та доступність історичних копій наборів даних, поки вони зберігають цінність. А також, своєчасно повідомляти користувачів публічної інформації про зміни у джерелах, інструментах, структурі або режимах доступу до даних публічної інформації. Бути прозорими щодо джерел, засобів і процесів збору публічної інформації.

Слід брати до уваги, що відкритість інформаційної політики потребує системності, послідовності, інноваційності а також залучення значних ресурсів і людського потенціалу.

В умовах цифрової трансформації, яка суттєво змінює формат, в тому числі, міжнародної комунікації дієвим механізмом МС в МПП може стати:

– *електронна (цифрова) народна дипломатія.* Для формування громадської думки та впливу на глобальні тренди вона включає широке використання технологій Інтернету (веб-сайтів, блогів, соціальних мереж тощо).

Народна дипломатія проявляється принаймні у двох вимірах: налагодження діалогів між національними урядами та іноземним населенням, а також діалоги між окремими громадянами та їх спільнотами на міжнародному рівні. Обидва напрями ідеально підходять для мережевої орієнтації. Цей тип міжнародної комунікації буде міцні відносини між націями, підтримуючи торговельні та економічні партнерства, які сприяють спільному прогресу;

– не менш дієвим механізмом МС виступає культурна дипломатія – це важливий спосіб зв'язатися з різними групами та допомогти людям зрозуміти цінності та культуру країни, яка є частиною ширшої загальної концепції народної дипломатії;

– в контексті МС все більш дієвою стають *освітня і наукова* дипломатія, оскільки країни використовують освітні та наукові обміни для побудови відносин, та свого підвищення міжнародного престижу. Це включає надання можливостей для навчання за кордоном та освітніх програм і обмінів для покращення міжнародного співробітництва;

– важливим засобом, за допомогою яких уряди можуть просувати в глобалізованому світі національні інтересам є *економічна дипломатія*. За допомогою економічної дипломатії країни намагаються максимізувати свої національні переваги в усіх сферах діяльності, включаючи торгівлю, інвестиції тощо.

Важливим напрямом є міжнародний обмін мобільним людським потенціалом (кваліфікованими кадрами). Деякі інші сектори, такі як боротьба з контрабандою, корупцією, аграрні консультації, питання екологічної безпеки тощо також можуть створити додаткові можливості впливу МС економічної дипломатії.

Однак, слід брати до уваги, що всі ці засоби МС, для їх ефективного впровадження, потребують підтримки та всебічного і скоординованого інформаційного супроводу з боку держави.

В умовах активного розвитку відкритого міжнародного інформаційного простору позитивний результат в просуванні МПП може дати залучення маркетингових технологій, які можуть втілюватися у двох підходах: пропонувати міжнародній спільноті ту інформацію і в тому вигляді, які бажає

отримати споживач, що означає об'єктивно й критично висвітлювати не лише виключно позитивні аспекти існування та розвитку країни, а й можливі недоліки, забезпечивши відкритий доступ до публічної інформації; або нав'язувати міжнародній спільноті власний інформаційний продукт, всіляко обмежуючи її прямий доступ до публічної інформації про справи в державі. Враховуючи, що спроби створення віртуального позитивного іміджу держави, який не відповідає дійсності є край витратною і ризикованою справою, Україні слід ґрунтувати свою МІП виключно на першому підході. Тобто, завідомо повністю відкритою є будь яка інформація, яка завідомо не оголошена державною або корпоративною таємницею, не є конфіденційною інформацією приватних осіб. Що не означає нехтування питаннями національної інформаційної безпеки.

Висновки. Доведено, що при визначенні сучасного стану та основних напрямів міжнародної інформаційної політики України, під час російської воєнної агресії проти України слід враховувати зміну ставлення до сутності самої міжнародної інформаційної політики, передусім на її інформаційно-змістовній складовій, а саме –

активній участі держави в процесах створення, розповсюдження та забезпечення достатнього рівня присутності відповідної інформації, скованої на формування позитивного іміджу держави та відстоюванні національних інтересів у вітчизняному і світовому інформаційному просторі, ефективній протидії російській пропаганді.

Протидія України російській інформаційній агресії набуло виключно асиметричного характеру, що надає надзвичайної актуальності, необхідності більш ефективної міжнародної інформаційної політики, а сама доктрина «м'якої сили» в міжнародній інформаційній політиці має стати основою щодо на основі захисту своїх національних інтересів; створення з урахуванням норм міжнародного права системи і механізмів захисту від негативних зовнішніх інформаційно-психологічних впливів, передусім пропаганди.

Окремої наукової уваги, в контексті формування позитивного іміджу України, заслуговує дослідження впровадження «м'якої сили по -українськи» в МІП, на засадах пропаганди економічної та інвестиційної, культурної й туристичної, наукової й освітньої привабливості України.

Список літератури:

1. Андреева О. Україна у міжнародних рейтингах (2020–2023): *монографія*. Ужгород : ПП «Уждрук», 2024. 190 с. .
2. Giddens, Anthony. *Studies in Social and Political Theory (RLE Social Theory)*. London: Routledge. 1977. 418 p.
3. Калуга В. Ф. Міжнародна інформація у професійній діяльності : *навчальний посібник*. Київ : НУБіП України, 2020. 188 с.
4. Кальниш Ю., Любченко А. Механізми «м'якої сили» в сучасній міжнародній інформаційній політиці: реалії та перспективи. *Публічноуправлінські та цифрові практики*. 2024. Вип.3. С.31–47. DOI: 10.31673/2786-7412.2024.033149
5. Тойнбі, Арнольд. Дослідження історії. Т1. Київ: Основи. 1995. 614 с.
6. Цивілізаційна структура сучасного світу: в 3-х томах / за ред. акад. Ю.М. Пахомова та ін. Київ : Наукова думка, 2006. Том1. Глобальні трансформації сучасності. 686 с.
7. Фуко, Мішель. Археологія знання. Київ : Основи, 2003. 326 с.

Lyubchenko A. V. FEATURES OF IMPLEMENTING THE DOCTRINE OF “SOFT POWER” IN THE INTERNATIONAL INFORMATION POLICY OF UKRAINE

In the article, using a system-targeted analysis, doctrinal approaches and state-management principles for the modernization of Ukraine's international information policy are identified and analyzed.

The analysis of the application of the "soft power" policy by the world's leading countries, in particular, shows that this mechanism is really effective if very significant resources are invested, which Ukraine currently does not have the opportunity to attract. Therefore, it is advisable to modernize the traditional instruments of the IC, creating a more economical, but no less effective mechanism, so to speak – "soft power in Ukrainian".

The article proves that the doctrinal principles of "soft power" in international information policy should be formed on the basis of protecting their national interests, forming a positive image of Ukraine in the world, reporting prompt, reliable and objective information about events in Ukraine to the international community; strengthening information ties with the Ukrainian diaspora, contributing to the preservation of its ethnocultural identity; creation, taking into account the norms of international law, of a system and mechanisms for protection against negative external informational and psychological influences, primarily

propaganda; development of the system of foreign broadcasting of Ukraine and ensuring the availability of a foreign-language Ukrainian channel in cable networks and in satellite broadcasting outside Ukraine.

In the context of forming a positive image, the promotion of the economic and investment, cultural and tourist, scientific and educational attractiveness of Ukraine deserves special attention.

Key words: *mechanisms of public administration, international information policy, positive image of the state, doctrinal principle "soft power", people's diplomacy, electronic diplomacy, cultural diplomacy, economic diplomacy.*

Дата надходження статті: 09.12.2025

Дата прийняття статті: 26.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025